

รศ. ดร. ญ.เฉลิมศรี ภูมิมางกูร
ผู้บุกเบิกการสอนและงานเภสัชกรรมคลินิกของไทย
ตอนที่ 3: การทำงานและผลสำเร็จ

รูปที่ 1. รศ. ดร. ญ.เฉลิมศรี ภูมิมางกูร สวมชุดครุยปริญญาเอก ถ่ายรูปต่อหน้ารูปหล่อของท่านอาจารย์ประดิษฐ์ หุตางกูรในปี พ.ศ. 2544 ขณะที่ท่านอายุ 57 ปี (1)

บทความนี้เป็นบทความตอนที่สามที่รวบรวมชีวประวัติของ รศ.ดร.ญ. เฉลิมศรี ภูมิมางกูร ผู้บุกเบิกการเรียนการสอนและงานด้านเภสัชกรรมคลินิกของประเทศไทย โดยนำเสนอชีวิตการทำงานและผลสำเร็จ วารสารรวบรวมประวัติของท่านจากหนังสือที่ระลึกถึงการจากไปของท่าน (2) ข้อเขียนต่าง ๆ ที่ท่านเขียนเอง และที่ผู้อื่นเขียนระลึกถึงท่าน

ชีวิตการทำงานและผลสำเร็จ

เภสัชกรหญิงทัศนีย์ เขียววชิซึ่งเป็นผู้ร่วมรุ่นกับอาจารย์เฉลิมศรีและจบการศึกษาด้วยกันในหลักสูตร 5 ปีในปีพ.ศ 2509 ได้กล่าวถึงอาจารย์เฉลิมศรีว่า เมื่อท่านกลับจากต่างประเทศ ท่านได้นำความรู้ในเรื่องเภสัชกรรมโรงพยาบาลมาเผยแพร่ ซึ่งเป็นการจุดประกายให้เภสัชกรโรงพยาบาลตื่นตัวหาความรู้วางระบบงานต่าง ๆ ท่านอาจารย์เฉลิมศรีเป็นคนพูดเก่ง อธิบายถ่ายทอดเข้าใจง่าย มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นตั้งใจมาก อาจารย์เฉลิมศรีจึงเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากทางด้านงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลและเป็นที่รักและนิยมของเภสัชกรโรงพยาบาลทั่วประเทศ

รองศาสตราจารย์สุรกิจ นาทีสุวรรณ คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลกล่าวถึงงานของอาจารย์เฉลิมศรีว่าเป็นเหมือนไม้ขีดก้านแรกที่ได้จุดประกายไฟจนในปัจจุบันกลายเป็นแสงสว่างนำทางให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

เภสัชกรรมและทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองของงานเภสัชกรรมและระบบสาธารณสุขไทยที่ส่งผลดีกับประชาชน งานของท่านทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านพัฒนาจากเภสัชกรผู้ทำหน้าที่จ่ายยาไปสู่เภสัชกรคลินิกและผู้ให้การบริบาลทางเภสัชกรรม อาจารย์เป็นผู้วางแนวคิดและรากฐานของงานเภสัชกรรมคลินิกที่ชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาทางด้านนี้อย่างแพร่หลาย

อาจารย์ได้บัญญัติคำว่า “การบริหารทางเภสัชกรรม” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ใช้กันในปัจจุบัน ท่านอาจารย์เฉลิมศรียังได้พัฒนาอัลกอริทึมในการประเมินอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาสำหรับคนไทย ทั้งยังกระตุ้นให้เภสัชกรติดตามอาการไม่พึงประสงค์จากยา จนปัจจุบันเป็นกิจกรรมทางเภสัชกรรมที่ต้องมีในทุกโรงพยาบาล

อาจารย์เฉลิมศรีเป็นแบบอย่างของผู้ไม่เคยหยุดนิ่งในการศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น แม้ในวัยที่ใกล้เคียงกับอดีตคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นในขณะนั้น รองศาสตราจารย์ ดร.สมนต์ สกลชัย แนะนำให้อาจารย์เฉลิมศรี รองศาสตราจารย์อาภรณ์ ไชยาคำ และ รองศาสตราจารย์ไพยม วงษ์สุวรรณฯ ไปดูงานเภสัชกรรมคลินิกที่ประเทศอังกฤษ และให้เตรียมโครงร่างการวิจัยสำหรับปริญญาเอกไปเสนอที่ Cardiff University สำหรับการเรียนปริญญาเอกแบบ external program สาขาเภสัชกรรมคลินิก จนในที่สุด ท่านอาจารย์เฉลิมศรีจบปริญญาเอกในสาขานี้ในปี พ.ศ. 2544 เมื่ออายุ 57 ปี

ท่านอาจารย์เฉลิมศรีถือเป็นบุคคลต้นแบบที่มีคุณูปการในการพัฒนางานด้านเภสัชศาสตร์ศึกษาโดยมีผลงานวิชาการด้านเภสัชศาสตร์ศึกษาและการบริหารทางเภสัชกรรมอย่างมากมาย โดยมีหนังสือและตำรากว่า 20

เรื่อง บทความวิชาการและบทความวิจัยกว่า 60 เรื่อง ทั้งยังมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสภาวิชาชีพและระบบสุขภาพแห่งชาติผ่านการเป็นกรรมการและอนุกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะอนุกรรมการการพิจารณาศึกษาปัญหาและการพัฒนาวิชาชีพเภสัชกรรมและระบบยาในระบบสุขภาพของชาติ คณะกรรมการสาธารณสุขวุฒิสภา (2553-2554) คณะอนุกรรมการประสานงานส่งเสริมงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงร่ายกายกับระบบสุขภาพแห่งชาติ (2553-2554) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กระทรวงสาธารณสุข (2550-ปัจจุบัน) อนุกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข (2529-2550) อุปนายกเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2550-2553) และกรรมการสภาเภสัชกรรม 5 วาระ

นอกจากนี้ท่านเป็นอาจารย์พิเศษตลอดจนเป็นที่ปรึกษาให้แก่คณะเภสัชศาสตร์สถาบันต่าง ๆ จนสามารถเปิดหลักสูตรดุขฎิบัณฑิตสาขาเภสัชกรรมคลินิกได้ ผลงานและการทำงานอย่างทุ่มเททำให้ท่านมีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศจนได้รับเกียรติจาก University of Interdisciplinary Study รัฐ Texas ในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ดำรงตำแหน่ง professor of interdisciplinary study in pharmaceutical sciences ในปี พ.ศ. 2556

อาจารย์เฉลิมศรีได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติจากสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชนหลายสถาบัน เช่น รางวัลอาจารย์ดีเด่นแห่งปีของมหาวิทยาลัยมหิดลในปี พ.ศ. 2535 รางวัลนักวิชาการดีเด่นสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในปี พ.ศ. 2555 รางวัลบุคคลตัวอย่างแห่งปี พ.ศ. 2557 สาขาการบริหารการศึกษาและเภสัชกรรมคลินิกจากมูลนิธิเพื่อสังคมไทย เส้นทางไทยรางวัลศิษย์เก่าดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2563 ในวาระครบรอบ 107 ปี แห่งการสถาปนาคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2456-2563)

วิทยาลัยเภสัชบำบัดแห่งประเทศไทย

ขณะที่ท่านอาจารย์เฉลิมศรีเรียนปริญญาเอกอยู่นั้น สภาเภสัชกรรมดำเนินการศึกษาเพื่อจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมสาขาเภสัชบำบัด อาจารย์สุนต์ในฐานะประธานอนุกรรมการที่ศึกษาเรื่องนี้ในขณะนั้นจัดให้มีการดำเนินการสอบหนังสืออนุมัติสาขาเภสัชบำบัด อาจารย์เฉลิมศรีผ่านการสอบและเป็น 5 คนแรกของประเทศร่วมกับ ภญ.เปญจ

มาพร อภิรมรักษ์ ภญ.รุ่งทิวา หมื่นป่า รองศาสตราจารย์ ดร.อารณีย์ ไชยคำ และภก.คทา บัณฑิตานุกูล ผู้สอบผ่านรวมทั้งอาจารย์เฉลิมศรีเป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งวิทยาลัยเภสัชกรรมบำบัดแห่งประเทศไทยซึ่งสังกัดสภาเภสัชกรรมจนสำเร็จในปี พ.ศ. 2546 อาจารย์เฉลิมศรีดำรงตำแหน่งเป็นประธานวิทยาลัยในสองวาระแรก (พ.ศ. 2547-2549 และ 2550-2552) ท่านช่วยวางรากฐานระบบการฝึกอบรมเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในสาขานี้ซึ่งได้มีการฝึกอบรมต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การร่วมก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ท่านอาจารย์เฉลิมศรีทำงานอย่างต่อเนื่องโดยมิได้มีการหยุดพักแม้จะเลาะระยะเวลาเกษียณมาเกือบ 20 ปี ตลอดเวลาจนถึงวันที่ท่านจากไป หลังเกษียณท่านร่วมก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามซึ่งถือเป็นคณะเภสัชศาสตร์ลำดับที่ 15 ของประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2549 และเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกที่มีหลักสูตรการบริหารทางเภสัชกรรมหรือ Pharm D เพียงหลักสูตรเดียว ท่านยังดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามเป็นท่านแรกจนถึงปีที่ท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่ออายุ 79 ปีด้วยโรคชราภาพเมื่อวันจันทร์ที่ 24 เมษายนพ.ศ. 2566 เวลา 13.00 น

เอกสารอ้างอิง

1. Pummangura C. Memories which are a great treasure [online]. 2022 [cited Nov 25, 2023]. Available from: pharmacy.mahidol.ac.th/Pradit100/history.php.
2. Anon. Funeral memorial book with with love and condolences for associate professor Dr. Chalerm Sri Pummangura, Rph. Bangkok: publisher unknown; 2023.